

Å tilgjengeliggjøre og formidle dokumenter med personvernutfordringer

Veileder

Prosjekt: Brev til julenissen.
Global kjendis med postadresse i en norsk småby.

Museene i Akershus

mia.no

MiA

Å tilgjengeliggjøre og formidle dokumenter med personvernutfordringer

Prosjekt: Brev til julenissen.

Global kjendis med postadresse i en norsk småby.

Forfattere:

Katja Nicolaysen, Konservator NMF/arkivar

Kim Chi Thi Pham, registrar

Alvilde Mejlænder, registrar

Innledning

MiA-Museene i Akershus mottok i 2019 brev sendt til postadressen Julenissen 1440 Drøbak over en 30 års periode. Det resulterte i prosjektet «Brev til Julenissen. Global kjendis med postadresse i en norsk småby». Prosjektet ble finansiert av utviklingsmidler fra Arkivverket og fra Frogn kommune. Prosjektet inneholder to arkiv:

- 1) Deler av bedriftsarkivet fra Tregaardens Julehus.
- 2) Brev sendt til postadressen Julenissen, 1440 Drøbak.

Disse to arkivene har en fellesnevner: Det var eier av Tregaardens Julehus som etablerte postadressen i samarbeid med blant annet Postverket. I arkivet til Tregaardens Julehus finnes det også brev sendt til Julenissen, 1440 Drøbak. Disse er plukket ut av samlingen til «Julenissen, 1440 Drøbak» før MiA fikk materialet.

Et av delmålene med prosjektet «Brev til Julenissen. Global kjendis med postadresse i en norsk småby» var å utforme en veileder for bruk av arkivet. Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» har noen grunnleggende utfordringer i forhold til personvernreglene. Disse vil bli redegjort for i dette dokumentet. Utfordringene kommer særlig til uttrykk når dokumentene ikke bare skal tilgjengeliggjøres, men brukes aktivt i formidling. Dette dokumentet danner grunnlaget for arbeidet med egne retningslinjer på dette området i MiA. Det er likevel forhåpentligvis også nyttig for andre arkiv og museer som får liknende problemstillinger.

Kort om historien til dokumentene i arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak»

Gründer Eva Johansen etablerte bedriften Tregaardens Julehus i det gamle bedehuset i Drøbak på 1980-tallet. Arkivet inneholder informasjon om designutvikling, butikkdrift og besøk av en rekke offentlige og kongelige personer. Eva Johansen har deltatt på offentlige tilstelninger i mange land for å promotere det hun selv har definert som den «allmenngyldige, fredsskapende julenissen» med postadresse Julenissen, 1440 Drøbak. Dette var mulig gjennom et utstrakt samarbeid med Frogn kommune og Utenriksdepartementets kulturutvekslingsprogram.

I 1989 vedtok formannskapet i Frogn kommune at hvis ikke annet kunne bevises, så er den norske nissen født i Drøbak. Dette ledet til det nå berømte poststempleet og postadressen. Brevene og kortene, som har blitt sendt i løpet av disse 30 årene, inneholder alt fra tydelige materielle ønsker til drømmer om forandringer i eget liv eller i samfunnet. Brevene kommer fra alle steder i verden. De gir derfor et bilde av kulturelle forskjeller samtidig som det er omforent aksept for forestillingen om julenissen. Avsender er privatpersoner, barn og voksne, samt skoleklasser. De inneholder alt fra utklipp fra leketøyskataloger til mer personlige beretninger om livet til avsenderen og ønsker for fremtiden. Felles for alle brevene er at de er sendt til en postadresse der de har forventet at julenissen, en fiksjon, har lest brevene. Bak sto imidlertid en mottaker, eier- og drifter av Tregaardens Julehus i Drøbak. Det er dermed Eva Johansen, som bruker følgende kontaktinfo: Tregaardens Julehus, Julenissens postkontor, Havnebakken 6, 1440 Drøbak, som i all hovedsak har lest brevene. I tillegg har andre ansatte på Julehuset og personer på Turistinformasjonen i Drøbak lest dem. Brevene var i flere år hengt opp på veggene i Turistkontoret slik at alle som kom innom kunne lese dem.

I 2018 inngikk MiA-Museene i Akershus avtale om å ivareta brevene fra perioden 1989-2019, i forbindelse med at Turistinformasjonen skulle bygges om. I 2022 ble det inngått en avtale med Frogn kommune om å ta inn brev fra perioden 2020-2022.

Ordning og sikring av arkivene

Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» forvaltes som et privatarkiv. Det er skapt gjennom en privat virksomhet, Tregaardens Julehus, men i nært samarbeid med blant annet Frogn kommune, Postverket og Utenriksdepartementets kulturutvekslingsprogram.

Arbeidet med bevarings- og kassasjonsvurdering, katalogisering og tilgjengeliggjøring på Arkivportalen.no av de to arkivene startet våren 2021 og ble avsluttet høsten 2022. Ferdig ordnet utgjør arkivene «Tregaardens Julehus» 10 hyllemeter og «Julenissen, 1440 Drøbak» 50 hyllemeter.¹

Brevene kom til MiA i søppelsekker. En stor utfordring var gjenkjenning av hvilke land brevene var sendt fra, fordi frimerkene var fjernet fra mange konvolutter.² Brevene ble i første omgang sortert på land ut ifra de opplysninger som var mulig å gjenkjenne som språk, stempel på konvolutt og evt. adresse oppgitt i brevene. Det kan også være at noen brev har vært åpnet og ikke kommet tilbake i riktig konvolutt. Etter denne sorteringen var brevene i 142 kasser/esker (størrelse fra flyttekasse ned til arkiveske).

Deretter ble de norske brevene sortert etter kategoriene 0-6 år, 7-15 år, 16-20 år, voksne, turister, familier, barnehager og skoler, brev med sensitiv informasjon, fotografier, collage og utklipp og fremmedspråklig. Spesielt interessante brev ble sortert for seg inn under de ulike alderskategoriene og brev uten alder ble sortert på kjønn.

De japanske brevene ble sortert etter kategoriene 0-10 år, 11-20 år, voksne, uten alder og brev skrevet på japansk. Mange av brevene var på engelsk. Brevene fra Japan ble sortert på kategorier fordi det var et stort antall brev. Det gjenspeilte at det hadde vært et utstrakt

samarbeid mellom aktører i Japan og Tregaardens Julehus. Brevene fra de øvrige landområdene ble ikke sortert på kategorier da dette ville bli for ressurskrevende. Underveis ble det også gjennomført en bevarings- og kassasjonsvurdering.

Sorteringen har pågått over tid med mange involverte. Det har vært nødvendig å bruke ikke arkivfaglig kvalifiserte ressurser for å komme igjennom innenfor rimelig tid. Et overslag kan tyde på at bare antall norske brev som er sortert utgjorde 250 000 før bevarings- og kassasjonsvurdering. I ettertid har arkivarene oppdaget at det finnes feilsortering av brev. Det er mulig at brev med sensitiv informasjon har blitt sortert i feil kategori. Det vil ikke være hensiktsmessig å gjennomgå alt på nytt, men heller sikre dokumenter som ligger feil når de blir digitalisert.

Privatarkiver katalogiseres i databasen Asta og publiseres på Arkivportalen.no. Det er samkatalog der arkivdokumenter er søkbare, men ikke lesbare. Høsten 2022 startet arbeidet med digitalisering av brev som så lastes opp i Digitalarkivet.no i 2023. På denne plattformen blir dokumentene digitalt lesbare med mulighet for tilgangsstyring. Tilgangsstyring kan bidra til å håndtere personvern når dokumenter tilgjengeliggjøres, enten ved kontroll fysisk (besøk i arkivet) eller digitalt (digital tilgangsstyring gjennom Digitalarkivet.no). De digitaliserte brevene blir også lagret på egen server hos MiA med tilgangsstyring.

Forskjellen på tilgjengeliggjøring og formidling av dokumenter har vært omdiskutert. Noen vil si at de to begrepene er i opposisjon til hverandre, andre ser det snarere som noe som er i flukt med hverandre. Det er mulig å se formidling som iscenesettelse av dokumenter. I de senere årene har forskeres syn vært at disse to begrepene fluktuerer vært rådende.³ Det skyldes ikke minst teknologisk utvikling. I prosjektet kan arbeidet frem til og med publisering på Digitalarkivet fremstå som tilgjengeliggjøring der originaldokumentene fremstår i digital form og med tilgangsstyringsmulighet. Tilsvarende er originaldokumentene mulig å se hos MiA på lesesal.

Bruken av et arkiv, som «Julenissen, 1440 Drøbak» i formidlingssammenheng, i utstillinger eller fremvisning på digital skjerm, genererer imidlertid utfordringer knyttet til personvern. Det var et mål i prosjektet «Brev til Julenissen. Global kjendis med postadresse i en norsk småby», nettopp å drive aktiv formidling. Det har vært utstillinger på MiA-Avistegnernes hus to år på rad. Det har også vært et ønske fra Frogn kommune at det i Turistinformasjonen skal være en digital skjerm som viser brev. Det har også vært utstilling i Lillestrøm før jul i 2021. Arkivet har også vist seg attraktivt for media. Det er flere aviser og tv-stasjoner som har vært på MiA-Museene i Akershus og Tregaardens Julehus for å bruke materialet.

Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» er derfor interessant å bruke som case for å se hvordan retningslinjer for personvern blir gjeldende. Forhåpentligvis kan noen av disse erfaringene være overførbare til andre formidlingsprosjekter innenfor arkiv i en digital verden.

Arkiv og personvern

Et arkiv består av dokumenter på ulike lagringsmedium. Arkiv oppbevares gjerne i en arkivdepotinstitusjon. MiA er museum og arkivdepotinstitusjon med ansvar som koordinator i Akershus fylke innenfor privatarkiv. MiA skal dermed både ivareta en museumsdimensjon og en arkivfaglig dimensjon. Arkivet etter «Julenissen, 1440 Drøbak» kan sies å være et arkiv, men er også interessant som samling i et museum. Arkivet kan ikke sies å ha noen rettighetsverdi, men har solid informasjonsverdi. Fordi det forteller mye om kulturer og personers tanker, er det også veldig relevant å bruke i formidlingsøyemed for museum.

Arkivdepotinstitusjoner har en viktig rolle for å nettopp ta vare på kollektive historier, ofte basert på enkeltindivids informasjon, og som kan belyse kulturhistorien. Arkiv er viktig for å sikre juridiske forpliktelser og sikre kontinuitet i det kollektive minne. Arkiv bidrar også til at mennesker kan få informasjon om sin fortid og opprinnelse. Ikke minst kan arkiv bidra til å informere, opplyse, utdanne og faktisk underholde. Arkivdepoter har en symbolsk betydning

i form av oppbygning av et fellesskap og en felles hukommelse. Arkiver vil også i motsatt fall kunne sikre at makt ikke misbrukes fordi informasjon kan motbevise falsk informasjon. På den måten er arkiver viktig i et demokratisk samfunn.⁴

Personvern er også viktig for et åpent og velfungerende demokrati. Det er viktig for å sikre ytrings- og informasjonsfrihet, men også for å sikre at grupper har et reelt vern uavhengig av kompetanse og ressurser. Personvern er dermed en grunnleggende samfunnsverdi.⁵ I personvern ligger retten til å ha et privatliv og personvern (vern av private sfærer som mennesker befinner seg i)⁶ er en menneskerettighet. Menneskerettigheter kjennetegnes ved at de er universelle. Retten til personvern anerkjennes i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter av 1948 og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 artikkel 8. Menneskerettigheter har også en sentral plass i Grunnloven § 92.⁷

Personvern handler om at vi skal kunne ha kontroll over våre personopplysninger, vite hvordan de brukes og av hvem. Personvern kan forstås som vern av den personlige integritet i utvidet forstand. Personopplysninger er alle opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson, enten direkte eller indirekte. Vernet om dette kalles personopplysningsvern i juridisk litteratur, og det er særlig denne som er omfattet av lovverket.⁸

Digitaliseringen av tjenester i Norge pågår i høy hastighet. Dette genererer personinformasjon og aktualiserer grensesetting for personvernet. I museum og arkiv pågår også en digitalisering, men i forståelsen av tilgjengeliggjøring og tilrettelegging for bruk av kilder og øvrige museumstilbud. Foto- og arkivsamlinger digitaliseres i raskt tempo og er en nasjonal satsning innenfor sektoren. I denne sammenheng vil først og fremst utfordringene dreie seg om hvordan museum og arkiv skal forholde seg til andres personopplysninger som fremkommer i kildene. Lovene og forskriftene gir tidvis rom for tolkning noe som kan skape utfordringer i tilgjengeliggjøring og formidling av arkiv.

Personvernet er regulert av personvernforordningen, EUs direktiv - General Data Protection Regulation (GDPR) direktiv, vedtatt 27. april 2016. Forordningen innebærer at det blir harmonisering i personvernreglene i EU/EØS. Personvernet er også regulert av personopplysningsloven. Følgende grunnprinsipper er viktig: Lovlighet, rettferdighet og åpenhet, formålsbegrensningsprinsippet, dataminimeringsprinsippet, riktighetsprinsippet, lagringsbegrensningsprinsippet og prinsippet om integritet og konfidensialitet.⁹ Personvernforordningen gjelder for alle opplysninger som kan kobles til en fysisk person. Behandling av personopplysninger kan skje gjennom ulike medier som dokumenter, fotografier, audiovisuelt- og digitalt skapt materiale. Så lenge det er mulig å identifisere personen(e) i det aktuelle dokumentet/mediet, selv om det ikke blir gjort, så trer forordningen inn. Dette gjelder alle personopplysninger selv om de ikke føles sensitive av den det gjelder.¹⁰

I tillegg er det andre lover og forskrifter som har betydning for hvordan formidling av arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» bør håndteres. Det ene er Lov om arkiv som har følgende formål: «å tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskningsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida» (Lov om arkiv §1). Arkivskaper eller giver som avleverer arkiv, kan ifølge arkivloven avlevere arkiv og selv sette egne vilkår for tilgang til arkivet. Det gjør at en del privatarkiver kan ha strengere tilgangsbestemmelser enn de offentlige arkivene. Selv om arkivskaper/giver ikke har gitt noen bestemmelser, så gjelder det offentlige regelverket for tilgang til sensitive personopplysninger og gradert materiale. Det finnes også særlover som regulerer taushetsplikt. Av statistikkloven § 8 følger taushetsplikt i 100 år for personopplysninger som er samlet inn med hjemmel i denne loven. Også rettstellovene (straffeprosessloven, politiregisterloven og politiregisterforskriften) og helsepersonelloven, som regulerer innsyn i henholdsvis straffesaker og pasientjournaler, er det ikke fastsatt noe tidspunkt for bortfall av taushetsplikten. I politiregisterloven § 24 nr. 3 og helsepersonelloven § 23 nr. 2 heter det at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene brukes «når ingen berettiget interesse tilsier hemmelighold».¹¹

MiA-Museene i Akershus, har som andre virksomheter etter at EU-direktivet ble innført, utarbeidet en policy for personvern i organisasjonen. Her heter det blant annet:

Samlinger, dokumentasjon og forskning: MiA samler også inn personopplysninger i forbindelse med vårt samfunnsoppdrag. Dette kan være personopplysninger som følger med gjenstander, fotografier, intervjuer, gaver, donasjoner m.m. Disse dataene innsamles kun i den grad det er nødvendig av hensyn til samfunnsoppdraget og allmenhetens interesse. Databehandlingen foregår i henhold til Personopplysningsloven §§ 8 og 9.

MiAs personvernerklæring kan i sin helhet leses her: <https://mia.no/personvern>

Museer og arkivdepotinstitusjoner har også etiske retningslinjer å forholde seg til. Museer skal følge Icoms museumsetiske retningslinjer¹² der det blant annet heter:

Punkt 2 – Museer forvalter samlinger på samfunnets vegne og til det beste for samlingsutviklingen

Prinsipp: «Museer har plikt til å anskaffe, bevare og utvikle samlinger som bidrag til å sikre samfunnets naturarv, kulturarv og vitenskapelige arv. Disse samlingene utgjør et viktig felles kulturgode som har en spesiell juridisk status og internasjonalt rettsvern. I dette samfunnsansvaret ligger forvalteroppgaver som inkluderer aktsomhetsplikt, langsiktig vern, dokumentasjon, tilgjengelighet og avhending under ansvar.»

Punkt 3 - Museer ivaretar primærkilder til kunnskapsdannelse og fordypning

Prinsipp: «Museer har et spesielt ansvar overfor fellesskapet for å sikre, gjøre tilgjengelig og formidle primærmaterialet som er samlet inn og oppbevart i museumssamlingene.»

I Icoms retningslinjer for museumsetikk er det under kap. 2 og kap. 3 en rekke underpunkter knyttet til etiske perspektiver på samlingsforvaltning. Denne veiledningen vil ikke utrede disse underpunktene nærmere, men prinsippene viser at det er legitimert at museene kan samle inn arkiv på lik linje med andre museumsobjekter som kan bidra til kunnskap og fordypelse.

Tilsvarende finnes det 10 yrkesetiske retningslinjer for arkivarer utformet av International Council on Archives (ICA). I artikkel nr. 1 heter det «Arkivarer bør verne om arkivmaterialet sin integritet i alle sammenheng, og for slik sikre at det også i framtida kan vere ei pålitelig kjelde til kunnskap om fortida.» Holdninger til personvern omtales under artikkel 7: «Arkivarer bør respektere så vel retten til tilgjenge som personvernet, og arbeide innafor rammene av relevant lovgjeving».¹³ Her kommer det tydelig frem arkivarens ansvar i balansen mellom tilgjengelighet versus sikring av personvern.

Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» berører flere aspekter ved personvern. I det følgende vil MiA vise til noen overordnede utfordringer.

Det første er innsamling av personopplysninger.

I personopplysningsloven oppgis flere vilkår der minst ett må oppfylles for at personopplysninger lovlig skal kunne behandles. I denne sammenheng er følgende vilkår relevante i forhold til arkiv og spesielt arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak»:

- den registrerte har samtykket til behandling av sine personopplysninger for et eller flere spesifikke formål (LOP art. 6a) og samtykke skal kunne påvises, trekkes tilbake osv. (LOP art. 7 1-3)
- behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt (LOP art 6e)
- behandlingen er nødvendig for formål knyttet til de berettigedes interesse som følges av den behandlingsansvarlige eller en tredjepart, med mindre den registrertes interesser eller grunnleggende rettigheter og friheter går foran og krever vern av personopplysninger, særlig dersom den registrerte er et barn (LOP art.6f)

Formålet fastsetter regler om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av

person- opplysninger samt regler om fri utveksling av personopplysninger. Forordningen sikrer vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter, særlig deres rett til vern av personopplysninger. Fri utveksling av personopplysninger i Unionen skal verken begrenses eller forbyes av årsaker knyttet til vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger (LOP artikkel 1 Formål og mål). I artikkel 2.1 heter det at denne forordning får anvendelse på helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og på ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register (LOP artikkel 2 punkt 1). Personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigete formål og skal ikke videre behandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Viderebehandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål, i samsvar med artikkel 89 nr. 1, anses ikke som uforenlig med de opprinnelige formålene («formålsbegrensning») (LOP kap.2 art.5.1b). Personopplysninger skal kun behandles der det finnes et tydelig formål. Dersom opplysningene skal brukes til et annet formål enn de opprinnelig ble innhentet for, må det være tydelig at det er samsvar med det opprinnelige formålet. Dersom det nye formålet ikke er forenlig med det gamle, må det innhentes nytt samtykke.¹⁴ Personnummer står ikke på overnevnte liste. Det skyldes at det er opp til det enkelte land å velge om det skal inngå eller ikke. I Norge er det besluttet at bruk av fødselsnummer er forbeholdt tilfeller der det foreligger et saklig behov for sikker identifisering og fødselsnummeret er nødvendig for å oppnå slik identifisering.¹⁵

Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» har ikke som formål å samle inn personopplysninger. Det lages ingen liste over brevene og deres avsender. Det vil derfor være en vilkårlig innsamling av dette, som fremkommer kun ved å lese det enkelte dokument.

For det andre omhandler store deler av arkivet barn.

Barns rettigheter innenfor personvern fremkommer i flere lover. Barnekonvensjonen ble vedtatt i 1989 og ble bindende i Norge i 1991. Barnekonvensjonen setter eksplisitt barnet i sentrum og gir barnet status som selvstendig rettighetshaver. Det følger av konvensjonen artikkel 16 at barn har rett til beskyttelse mot «vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt omdømme.»¹⁶ Grunnloven § 104 gir barn rett til sin personlige integritet. Personvernforordningen og personopplysningsloven har også særregler for barn.

For det tredje kreves bruk av samtykke.

Samtykke er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig villet handling fra den registrerte. For å bruke personopplysninger kreves samtykke dersom disse skal brukes i vitenskapelig øyemed. Formålsbegrensning vil si at personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og kan ikke brukes til andre formål enn de ble samlet inn for. Personopplysninger må behandles på en måte som gir tilstrekkelig sikkerhet, vern mot uautorisert tilgang eller ulovlig behandling, forhindrer utilsiktet tap, utlevering, endring, eller skade.

For det fjerde må det tas hensyn til at EUs direktiv er tydelig på at følgende anses som sensitive opplysninger:

- rasemessig eller etnisk opprinnelse
- politisk oppfatning
- religion
- filosofisk overbevisning
- fagforeningsmedlemskap
- genetiske opplysninger
- biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere noen
- helseopplysninger
- seksuelle forhold
- seksuell legning
- I tillegg kommer opplysninger om straffedommer og lovovertridelser.

Mer detaljer om dette kommer under neste avsnitt der det vises til hvordan disse emnene berøres i brevene som er grunnlaget for arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak».

Det enkelte menneske vil ha en privat sfære der kun de nærmeste slipper inn, både et fysisk og mentalt avgrenset rom. Det forventes skjerming fra uønskede forstyrrelser som krenkende adferd og kommersiell kontroll.¹⁷ Det impliserer også at de som eventuelt inviteres inn i det private rommet, for eksempel en arkivar, ikke misbruker tilliten ved å bruke opplysningene i uventede formål. Det etiske perspektivet må arkivaren ha med seg hele veien. Det er derfor en utfordring å bruke arkiver som «Julenissen, 1440 Drøbak» i formidlingsøyemed. Ved tilgjengeliggjøring for eksempel ved bruk av dokumentene til forskning, vil det være enklere å ha tilgangskontroll. Vil et barn som har sendt et brev fra for eksempel Australia, bli glad for å se sitt brev publisert på Digitalarkivet? Eller dersom det ble formidlet i en utstilling og et publikum så det, tar bilde av det og publiserer det på sosiale medier slik at forfatter plutselig vil oppdage at det «flyter» i eteren? Dette er teknologiske og arkivfaglige problemstillinger som reises i digitalisering, tilgjengeliggjøring og formidling av arkiver.

Utfordringer med dokumentene knyttet til arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak»

Ingen avtale/mangel på samtykke

MiA-Museene i Akershus har overtatt eierskapet til arkivet fra Frogn kommune. Det er imidlertid i etterkant litt uklart om det egentlig er Tregaardens Julehus eller Frogn kommune som kan sees som de opprinnelige eierne av arkivet eller skal anses som arkivskapere. Frogn kommune har imidlertid bevilget penger til prosjektet. Både kommunen og Tregaardens Julehus føler et stort eierskap til arkivet også etter at det er avlevert til MiA.

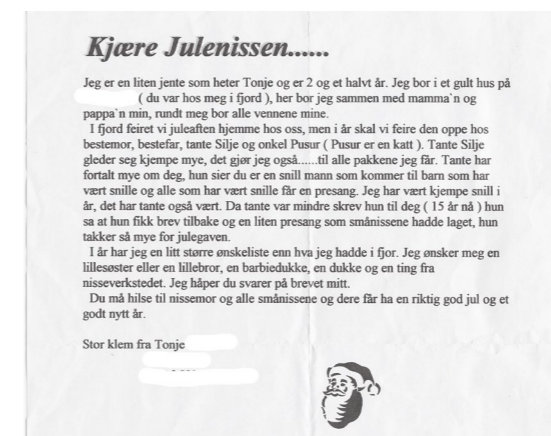
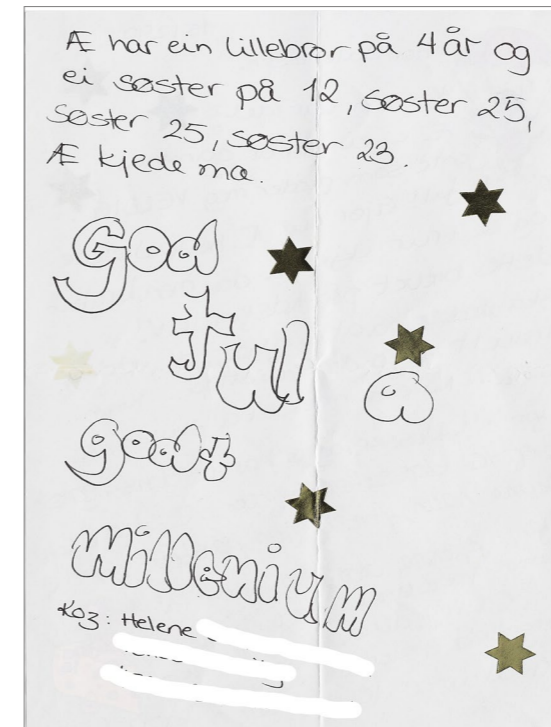
Det er ingen som har samtykkeerklæring fra de som har skrevet brevene. De er sendt i god tro til en postadresse Julenissen, 1440 Drøbak¹⁸ uten å vite hvem som faktisk åpnet og leste brevene. Mangel på samtykkeerklæring er en stor utfordring i formidling av materiale. Det er mulig for databehandler/arkivar å ha oversikt over hvem som ber om tilgang, for eksempel i forbindelse med forskning. Ved formidling derimot, kan arkivar fortsatt ha oversikt, men det er langt mer problematisk fordi publikum for eksempel kan ta bilder av utstillingen og dermed spre innholdet i et brev. Det er slett ikke sikkert at avsender ønsket at sitt brev skulle bli et offentlig anliggende. Mange av brevene er i tillegg skrevet av barn som er under 16 år. Ifølge LOP art. 8 krever det samtykke av foresatte.

Dokumentenes alder

Dokumentene i arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» er skapt i perioden 1989-2022. Arkivet er med andre ord så nytt at fordi det inneholder personopplysninger, og i noen tilfeller helseopplysninger, så bør Offentleglova og Forvaltningsloven følges. Offentleglova § 13 sikrer at det ikke gis innsyn i opplysninger som er underlagt taushetsplikt. Hovedregelen etter Forvaltningslovens § 13c er at taushetsplikten bortfaller etter 60 år. Forvaltningslovforskriften § 11 gir også åpning for å forlenge taushetsplikten med 80 eller 100 år.¹⁹ Taushetsplikt på 100 år kan være aktuelt i saker der det finnes spesielt sensitive personopplysninger. En løsning er dermed at dokumentene i arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» og de deler av arkivet til Tregaardens Julehus (brevene) bør klausuleres for 60 år.

Navn og adresse

En del av brevene inneholder navn. Det kan være bare fornavn, men også for- og etternavn. De inneholder også privatadresser og i en del tilfeller telefonnummer. Noen av disse opplysningene vil ligge åpent tilgjengelig uansett brevet eller ikke. Samtidig kan ikke arkivaren vite om noen av avsenderne skal være under beskyttelse på en eller annen måte. Det kan også være at adressene tilhører noen helt andre i dag.

LOP artikkel 14: Informasjon som skal gis dersom personopplysninger ikke er blitt samlet inn fra den registrerte. Punkt 5: Nr. 1-4 får ikke anvendelse dersom og i den grad 5b: det viser seg umulig å gi nevnte informasjon eller det vil innebære en uforholdsmessig stor innsats, særlig i forbindelse med behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål i henhold til vilkårene og garantiene nevnt i art 89 nr. 1 eller i den grad forplikelsen nevnt i nr. 1 i denne artikkelen sannsynligvis vil gjøre det umulig eller i alvorlig grad vil hindre at målene med nevnte behandling nås. I slike tilfeller skal den behandlingsansvarlige treffe egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter og friheter og berettigede interesser, herunder gjøre informasjonen offentlig tilgjengelig

Eksempel på brev med navn og adresse

Etnisitet, kjønn, religion – og hva med å offentliggjøre troen på en julenissen?

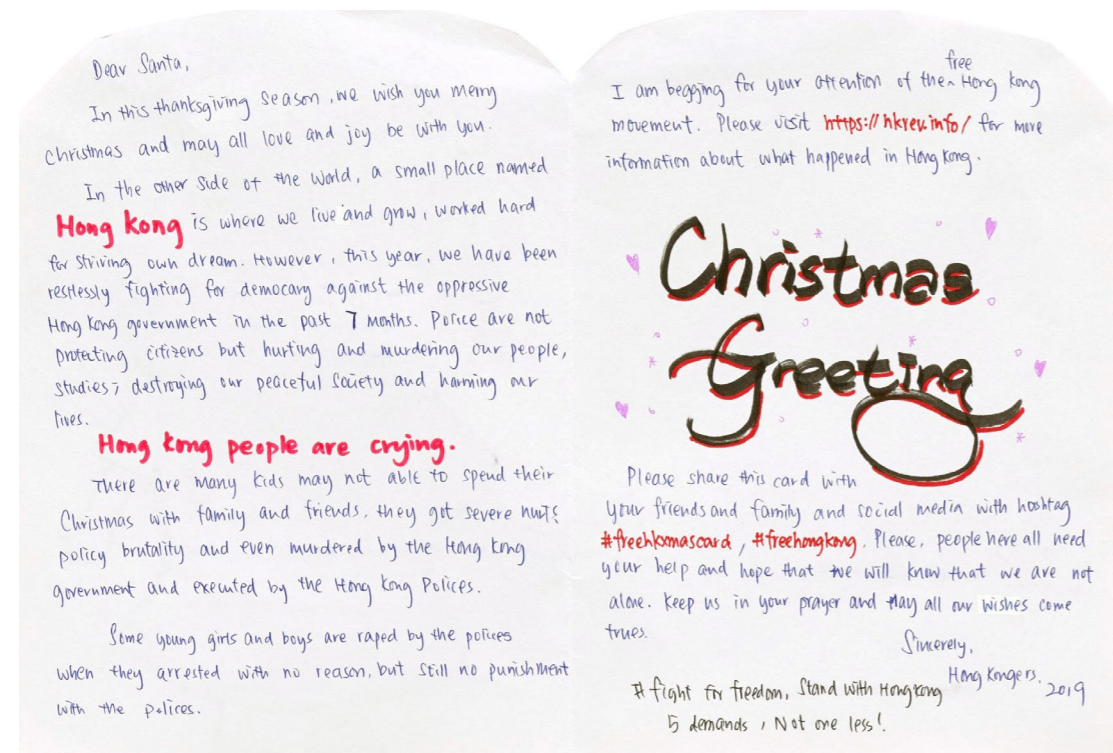
I brevene fremkommer det opplysninger om etnisitet. Brevene er i utgangspunktet sortert på landområder. I alt 117 landområder er identifisert. Noen av disse landområdene eksisterer ikke lenger som for eksempel Jugoslavia. Landområder med stor grad av selvstyre har MiA ansett som eget landområde. Eksempel på dette er Reunion som i utgangspunktet er fransk.

For å sikre god gjenfinning og tilgjengeliggjøring har det vært viktig å få frem alle landområder som er representert i arkivet.

Brevene tilkjenner også kjønn. Det kommer frem i navnet som er benyttet som signatur.

I noen av brevene fremkommer også religiøs tilknytning, ofte til de store verdensreligionene.

Politisk ståsted fremkommer i en del brev. Dette kan komme til uttrykk som at «skulle ønske Trump var død» eller det er beretninger om demonstrasjoner og ønske om å bidra med et opprop i forbindelse med dette.

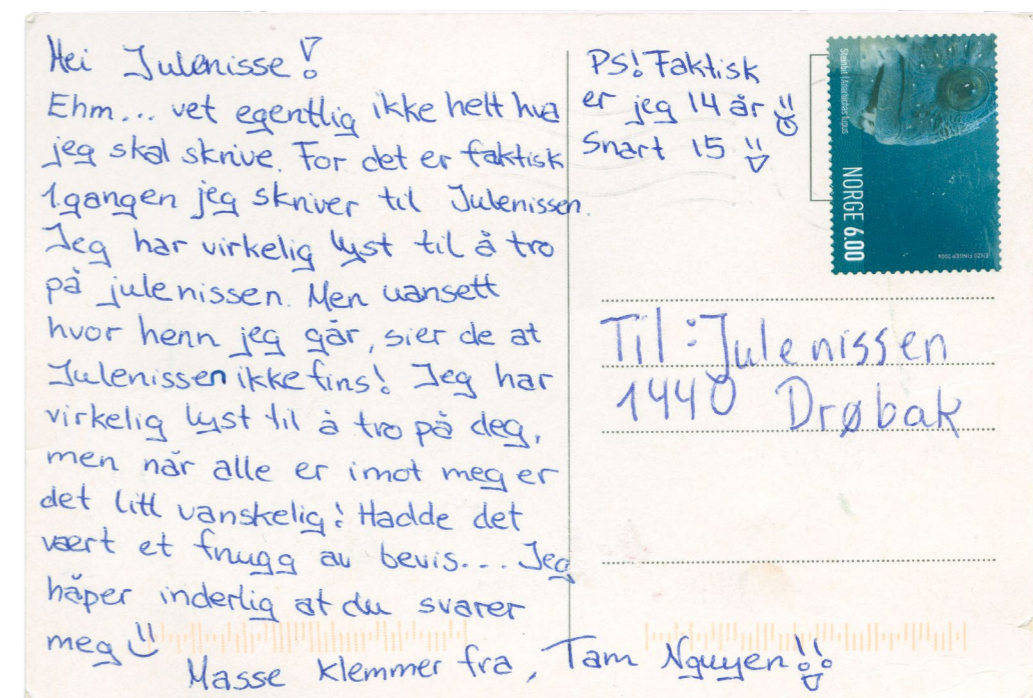
Eksempel på brev med politisk opprop

LOP Artikkel 9e: Behandlingen gjelder personopplysninger som det er åpenbart at den registrerte har offentligjort.

LOP Artikkel 9j: Behandlingen er nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål i samsvar med artikkel 89 nr.1 på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatens nasjonale rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

Eksempel på brev fra utlandet. Brev fra New Zealand

Eksempel på troen på julenissen

Tredjepart involvert

I flere av brevene blir det fortalt om andre personer enn forfatteren selv.

Fotografier

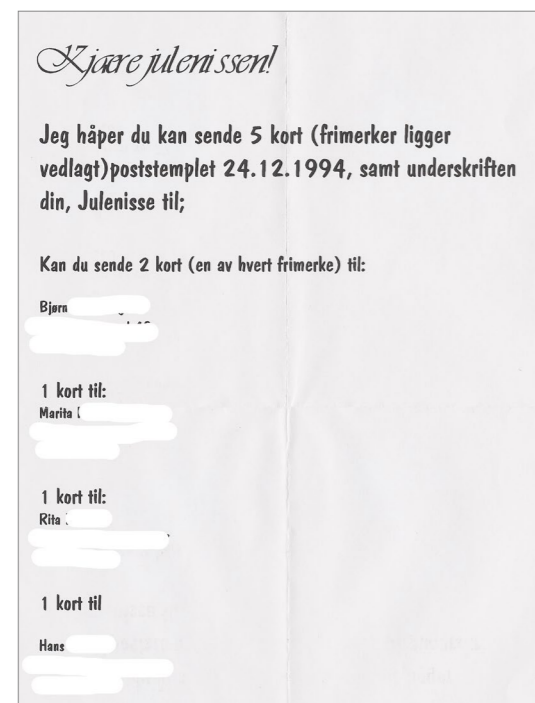
Arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak» inneholder fotografier. Det er særlig bilder av barn, men også barn og voksne. Motivene kan være type passfoto, bilder av barn i stue, men også nakne barn og barn i badekar. Fotografier skal ikke deles uten samtykke i henhold til lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven).²⁰

Det er derfor naturlig at alle fotografier som er sendt inn sammen med et brev blir automatisk klausulert i 60 år. Det betyr også at disse ikke kan brukes i formidlingsøyemed.

Helseopplysninger

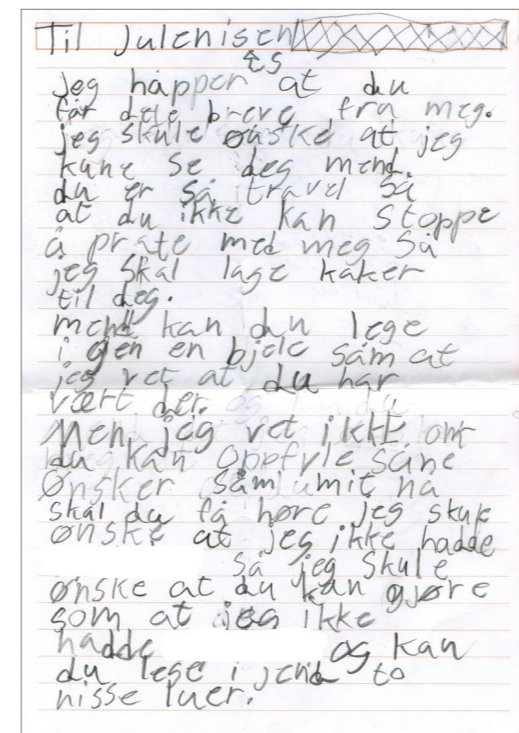
Brevene som er sendt Julenissen, 1440 Drøbak inneholder informasjon om helseplager: både psykiske og fysiske. De inneholder også informasjon om sykehusopphold og død.

Bestemmelsen i Riksarkivarens forskrift er i første omgang myntet på helserelaterte arkiv og dokumenter i offentlig forvaltning samt i privat virksomhet som arbeider på vegne av det offentlige (altså private helseforetak). Selv om disse bestemmelsene ikke umiddelbart gjelder for brevene i dette arkivet, er det naturlig å forholde seg til en allmenn bestemmelse om 120 år. Samtidig, som formidler av kulturhistorie og folks liv, vil nettopp innholdet i disse brevene ha høy formidlingsverdi.

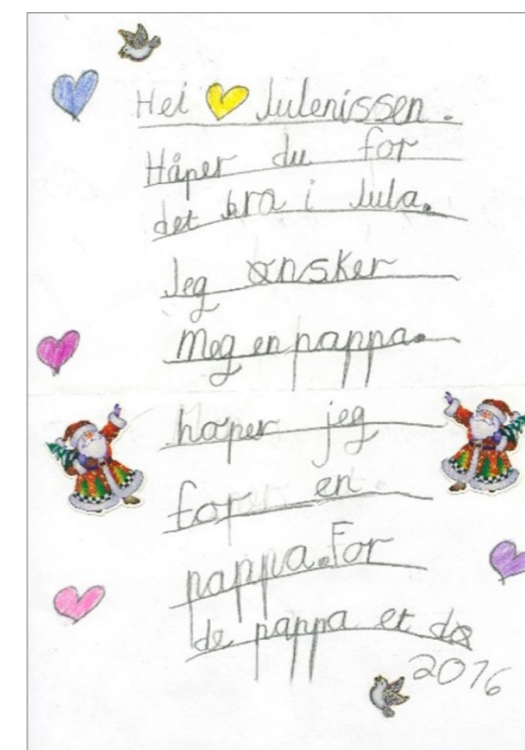

Eksempel på brev der det også omhandler personer som ikke selv har bedt om at julenissen kontaktes – altså tredje part involvert.

Personvernopplysninger defineres i LOP som enhver opplysninger om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, for eksempel et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsofflysninger, en nettidentifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevnte fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet (LOP artikkel 4.1.).

Eksempel på brev med helseopplysninger

Eksempel på brev som omhandler død

Forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksarkivarens forskrift) § 7-29. Helse og omsorg (1) Innledende bestemmelser

- a. Sakstypene som er angitt i denne paragraf skal bevares for etter tiden, med mindre noe annet følger av bokstav b.
- b. Spesielt om pasient- og journalopplysninger

Med pasient- og journalopplysninger i denne paragraf menes all individbasert dokumentasjon som skapes av kommunale og fylkeskommunale tjenester som yter helsehjelp, og som reguleres av bestemmelsene her.

Pasient- og journalopplysninger som ikke skal bevares i henhold til 2. ledd bokstav h og 5. ledd bokstav d, skal ha oppbevarings- tid på minst 20 år etter pasientens død.

Hvis dødsår er ukjent, og det er uforholdsmessig krevende å fastslå dette, skal pasient- og journalopplysningene ha oppbevaringstid på minst 120 år etter fødsel. Det skal da ikke være gjort innførsler i journalen de siste 10 år.

Hvis større serier med pasient- og journalopplysninger er ordnet etter fødselsår, skal disse ha oppbevaringstid på minst 120 år etter fødsel.

Hvis også fødselsåret er ukjent, kan kassasjon først skje hvis det ikke er innføringer i journal de siste 60 år, eller når særlige forhold tilsier svært høy sannsynlighet for at pasienten har vært død i minst 20 år.

Personlige utfordringer

I brevene fremkommer også økonomiske problemer, vanskeligheter med kjærlighetslivet, generelle familieproblemer og andre bekymringer. Det er noen brev som inneholder informasjon om familievold.

Et eksempel på denne typen brev er et brev fra Hong Kong som inneholdt informasjon om avsenders bekymringer rundt å leve i en «simulasjon»/uekte verden. Det var litt over 1 A4 side langt og veldig detaljert om ønsket om å bli «reddet».

Kjære Nissen kan du oppfylle ønsket mitt? det er at pappa skal ha ett bra liv for han sier noen ganger at livet er veldig dømt kan du ordne det verså snill det er det ~~et~~ eneste jeg vill ha ses til jul

Til: Julenissen ♥

(Jeg vil ikke være grådig men jeg har egentlig en litt lang ønskeliste, og der er blant annet hover board og shopkins, og annet...)

I år ønsker jeg meg fred i alle verdens land, og at mamma og pappa blir sammen igjen, eller i det minste at det kommer litt gnister imellom... ♥

Ho, Ho, Ho!

Jeg har også vært snill i år! ♥
Sian
Nanna

MAMMA + PAPPA = ♥

God Jul! ♥

Ønskeliste ♥

1. Sprø svar på ribba vi får servert til juletallerkene her på senteret i desember.
2. Mer samvær med min kjære sønn juleaften og i 2018.
3. Ingen snø/is vinteren 2017-2018.
4. Navn fjernet får fast jobb 100% stilling
5. Min kjære søster tar imot den helsehjelpa hun virkelig har behov for.
6. Min kjære bror tar vennlig kontakt med meg igjen i 2018.

Hilsen poteta på Stokke.

Eksempel på brev med personlige utfordringer

Møter med aktuelle faginstanser

Som nevnt innledningsvis, var et av delmålene med prosjektet «Brev til Julenissen. Global kjendis med postadresse i en norsk småby» å utforme en veileder for personvern. I forbindelse med dette arbeidet skulle MiA-Museene i Akershus jf. søknaden sendt Arkivverket om utviklingsmidler kontakte Datatilsynet om personvernproblematikken knyttet til dette spesifikke arkivet.

Datatilsynet fikk et utkast med konkrete spørsmål til gjennomsyn januar 2023. 21. mars 2023 gjennomførte Datatilsynet (tre deltakere) og MiA (fire deltakere) et zoom-møte der saken ble drøftet. Videre har Datatilsynet kommet med en uttalelse i brev datert 19.06.2023. I brevet uttaler Datatilsynet blant annet: «Man står da igjen med kulepunkt 2 (behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt (LOP art 6 e)) som en mulig alternativ løsning. Her krever imidlertid artikkel 6 nr. 3 at grunnlaget for behandlingen skal fastsettes i nasjonal rett. Det er nærliggende å tenke seg at arkivloven gir et slikt grunnlag. Dessuten må oppdraget være å utføre en oppgave i allmennhetens interesse, se artikkel 6 nr. 1 e). Det er imidlertid den behandlingsansvarlige som selv må ta stilling til disse spørsmålene, og eventuell klausulering. Datatilsynet ønsker likevel å bemerke at lagring til arkivformål reiser betydelig spørsmål av personvernmessig karakter, all den stund dette omfatter barn.» Videre viser Datatilsynet til: Det vises her til personopplysningsloven § 3 som åpner for at loven og personvernforordningen ikke får anvendelse for «behandling av personopplysninger utelukkende for journalistiske formål eller med henblikk på akademiske, kunstneriske eller litterære ytringer». Datatilsynet antar at formidlingstjenesten omfattes av begrepet akademisk eller kunstneriske formål jf. personopplysningsloven § 3. Datatilsynet viser i brevet også til zoommøtet. I dette møtet var Datatilsynet blant annet opptatt av at Frogn kommunes og Tregaardens Julehus sin rett til å bevare brevene både i fortid og fremover. Datatilsynet minnet også på at det må tas hensyn til biometriske kjennetegn som håndskrift. Det ble drøftet i hvilken grad brevene burde vært anonymisert som del av katalogiseringsprosessen. Det ville være en prosess som ikke kunne etterkommes av MiA fordi det ville være for ressurskrevende. Dessuten vil jo nettopp kjennskap til kjønn, alder, land m.m. være opplysninger som kan være relevant i forskning på dokumentene i arkivet.

Ettersom Arkivverket har finansiert deler av prosjektet, valgte MiA også å be om uttalelse fra dem. De fikk et utkast av dokumentet til gjennomsyn og MiA med tre representanter og Arkivverket med tre representanter gjennomførte et møte om saken 22.5.2023. Arkivverket valgte å komme med en skriftlig uttalelse datert 12.06.23 (deres ref. 2023/9365). I siste avsnitt heter det: «Arkivverket synes det er gjort gode vurderinger i prosjektet. Dette er vanskelige problemstillinger som vil treffe flere ulike typer arkivbevarende institusjoner før eller senere. MiA viser at de har et bevisst forhold til problemstillingene, og en god forståelse av sitt ansvar som arkivbevarende institusjon som behandler personopplysninger i arkiv. Arkivverket synes det er flott at det tas initiativ til denne typen utviklingsprosjekter som øker kompetansen i virksomheten både på arkiv og personvern. Resultatet vil også kunne gi overføringsverdi til andre aktører i sektoren, og kanskje inspirere til nye spennende prosjekter og tiltak.»

Arkivfaglige tiltak for å sikre personvern i tilgjengeliggjøring og formidling av arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak»

Det enkleste grepet for dette arkivet er å klausulere alt. Klausulering er den enkleste formen for å behandle dokumentene på en sikker måte. Det kan gjøres både i form av kontroll i arkivdepotinstitusjonen, men også i Digitalarkivet der det er mulig med tilgangsstyring. Imidlertid er det viktig at vedkommende som får tilgang (for eksempel forskere) signerer på bruken av opplysningene. Det vil alltid være en risiko for at digitale dokumenter lastes ned og dermed kan gjenbrukes. Det betyr også at det oppstår kopier. Da vil det være utenfor kontroll av tilgangsstyrer. Samtidig betyr det å klausulere alt at MiA ikke kan komme publikum i møte med å formidle dette materialet.

Pseudoanonymisering kan benyttes i en del sammenhenger og er ikke uvanlig i forskningsprosjekter. Da skal en liste som kobler persondata og pseudoanonymiseringen ligge sikret, men ikke sammen. I julebrevene er dette kun aktuelt dersom dokumentene skal brukes til forskning. Det vil være en krevende prosess å sikre pseudoanonymisering på et så omfattende materiale. Sladding, det vil si å sensurere opplysninger, kan gjøres på digitale dokumenter. Også dette kan være tidkrevende arbeid.

En digital utfordring er at publikum kan ta bilder av utstillinger eller digitale flater og dermed spre/mangfoldiggjøre brevet uten at arkivarene har kontroll på dette. Det kan oppfordres til ikke å ta bilder, men det er likevel ikke mulig å sikre i alle sammenhenger. Den samme utfordringen er det egentlig dersom det gis tilgang i Digitalarkivet for eksempel en uke til bruk i forskning. Det finnes ikke en garanti for at ikke dokumentene lastes opp på privat PC og senere mangfoldiggjøres. Forhåpentligvis er de fleste forståelsesfulle her, men det vil alltid være en liten risiko for tap av kontroll på dokumentene.

Språk er også en stor utfordring i disse dokumentene. Mange av brevene er skrevet på språk som arkivarene ikke kan forstå. Brevene kan dermed inneholde sensitiv informasjon som ikke blir fanget opp. Det er mulig å bruke oversettelsesapper både for arkivarer og publikum. Det var likevel ikke mulig i ordnings- eller digitaliseringsarbeidet å sikre alle brevene i den prosessen fordi det hadde krevd for store ressurser.

Det er viktig at brevene som blir formidlet ikke bare er ønskelistene som anses som veldig trygge å formidle i lys av personvernregler. I et kulturhistorisk lys er det jo nettopp alle de brevene som inneholder en fortelling om et liv og drømmer for fremtiden som kanskje er de viktigste å formidle. Så hvordan tenke videre? Vi har landet på en trafikklysmoell som gir en indikasjon for bruk. Samtidig vil det alltid være tvilstilfeller og arkivaren må bruke skjønn. Til syvende og sist handler det kanskje aller mest om en bevissthet rundt bruk og målgruppe og sammenheng brevene brukes i.

For å imøtekomme ulike gruppers behov for innsyn og bruk i brevene vil MiA-Museene i Akershus utarbeide en policy på området. Det anbefales at en policy ivaretar følgende elementer:

- Forskere som skal bruke dokumenter fra arkivet i forskning skal ha tilgang enten fysisk eller gjennom Digitalarkivet.no. De må signere kontrakt for hvordan personopplysninger og klausulert materiale skal håndteres.
- Media som ønsker innsyn, skal kun få tilgang til ved fysisk tilstedeværelse. De kan lese dokumentene digitalt hos MiA, men på denne måten sikres det en tettere oppfølging av mediehenndelser. Unntak er dersom arkivarene i MiA får i oppgave å velge ut dokumenter som kan benyttes. De kan sendes over digitalt. Da har museet mulighet til å sladde og klargjøre dokumenter for bruk.
- Generelle publikumshendelser om innsyn i arkivet vil måtte håndteres individuelt etter årsak til henvendelse. Disse må som utgangspunkt møte fysisk for tilgang. Dette er for å hindre at dokumenter spres uten kontroll, noe som er fort gjort når det bare er å ta bilde med mobilen.
- Ved museets eget bruk av disse dokumentene oppfordres det til å følge trafikklysmoellen under.

Det anbefales å definere sensitivt innhold til å gjelde:

- Alle helseopplysninger
- Sosiale forhold (om interne familierelasjoner av negativ art)
- Økonomiske forhold (for eksempel om fattigdom)
- Juridisk informasjon (dette forekommer i svært liten grad)
- Religiøs tilknytning
- Politisk tilknytning
- Fotografier som er lagt ved brevene

Det anbefales å klausulere alle brev som publiseres på Digitalarkivet.no i en periode på 60 år. Det betyr at brevene i utgangspunktet ikke er tilgjengelige før i 2082 uten å søke innsyn. Årsaken er at museet ikke har mulighet til å gå igjennom hvert enkelt brev for å vurdere om det kan ligge åpent tilgjengelig eller om det må brukes tid på å sladde etc. Tilgang skal gis ut ifra retningslinjer over.

Trafikklysmodell:

- Tegninger der det ikke oppgis navn.
- Tegninger der det oppgis fornavn og alder.
- Trykte postkort, men der teksten som eventuelt er skrevet av avsender ikke synes. Teksten skrevet av personen kan presenteres dersom den ikke er under kategori gult/rødt/sort.
- Ønskelister med utklipp fra kataloger, skrevet for hånd eller maskin og med kun oppgitt fornavn og alder.
- Skandinaviske brev uten sensitivt innhold, der det kun er oppgitt fornavn og alder.
- Utenlandske brev uten sensitivt innhold med fornavn og alder, der det er en med kunnskap om språket som kan sikre at det ikke inneholder sensitive opplysninger. Brev på språk som ikke kan sikres av interne ansatte i MiA, må leses av noen som kan språket for å være sikker på at brevets innhold kan brukes og formidles.

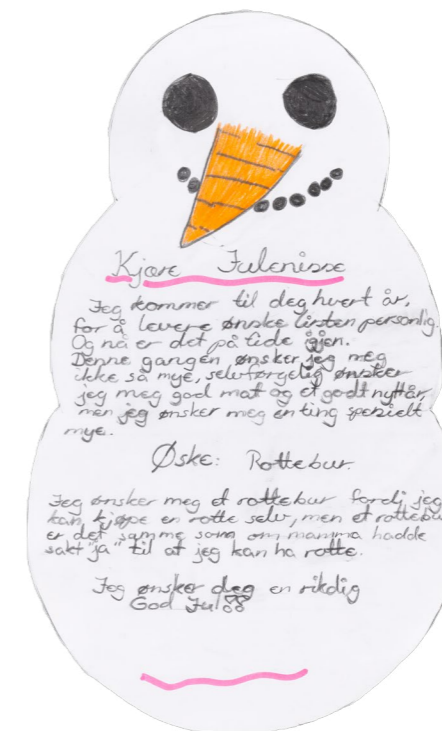
- Generelt gjelder at etternavn og adresse skal sladdes ved bruk. Land kan oppgis.
- Tegninger der det er oppgitt etternavn og adresse, der etternavn og adresse er sladdet.
- Trykte postkort, men der teksten som eventuelt er skrevet av avsender ikke synes. Teksten skrevet av personen kan presenteres dersom den ikke er under kategori rødt/sort. Dersom det er oppgitt etternavn og adresse skal dette sladdes.
- Ønskelister med utklipp fra kataloger, skrevet for hånd eller maskin med fullt navn og adresse, kan brukes dersom etternavn og adresse er sladdet.
- Skandinaviske brev uten sensitivt innhold, der det er oppgitt fullt navn og adresse. Etternavn og adresse skal sladdes før bruk.
- Utenlandske brev uten sensitivt innhold der det er oppgitt fullt navn og adresse skal kun brukes der noen med kjennskap til språket kan verifisere at innholdet ikke er sensitivt. Etternavn og adresse skal være sladdet.

- Brev med politisk, etnisk og religiøst innhold skal anonymiseres. Det betyr at dersom disse skal benyttes skal det kun fremgå kjønn, alder og verdensdel/land.
- Brev med informasjon om sosiale og økonomiske forhold skal anonymiseres med kjønn, alder og verdensdel/land. Informasjon om sosiale og økonomiske forhold i en familie skal vurderes opp mot sort, mens dersom det dreier seg om et lands/et områdes sosiale forhold og økonomi kan brevet anses som nærmere gult.
- Grensegangen mot særlig sensitivt innhold kan være vanskelig å vurdere. I dette tilfelle vil politiske hendelser som har vært omtalt i media anses som rødt. Et eksempel på dette vil være omtale av kriger. Personlig informasjon om politisk ståsted vil regnes som sort.
- Etnisitet er rødt dersom det er snakk om folkegrupper, derimot informasjon om landtilhørighet kan anses som gult.
- Alle brev der det omtales en tredje part, altså den som ikke selv har sendt brevet, må vurderes individuelt og navn på tredjepart må sladdes.

- Brev med helseopplysninger skal kun benyttes til forskning. Dersom disse skal brukes skal de følge generelle regler for anonymisering. Håndskrift skal ikke kunne gjenkjennes, så disse må skrives på maskin og anonymiseres helt ved å for eksempel skrive informant 1, alder og verdensdel/land. Her må det brukes stor grad av skjønn fra arkivar.
- Brev med juridisk informasjon gjelder som for helseopplysninger.
- Brev der politisk ståsted gjøres kjent gjelder som for helseopplysninger.
- Alle fotografier kan kun brukes til forskning og skal ikke på noen måte publiseres.

Noter

- 1 Antall hyllemeter vil øke noe når årene 2020-2022 er ferdig ordnet, katalogisert og tilgjengeliggjort.
- 2 Det gjaldt der det ikke var oppgitt adresse.
- 3 Bjelland, Leiv 2021 «Aktiv formidling» og «Passiv tilgjengeliggjøring» 20 år etter I: Norsk Arkivforum s. 45-74
- 4 Cunningham, Adrian 2005 Chapter 2 Archival institutions I: McKemish, Sue, Piggott, Michael, Reed, Barbara and Upward, Frank. Archives: Recordkeeping in Society s.21-51.
- 5 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s. 9,10
- 6 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s. 29
- 7 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.34/35
- 8 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.30
- 9 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.40
- 10 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.38
- 11 <https://www.arkivverket.no/kom-i-gang-med-arkiv/taushetsbelagte-opplysninger/#block-body-1>
- 12 <http://norski.com.no/det-etiske-regleverk/>
- 13 https://www.ica.org/sites/default/files/ICA_1996-09-06_code%20of%20ethics_NO.pdf
- 14 <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/lover-og-regler/om-personopplysningsloven-og-nar-den-gjelder/hva-er-nytt/>
- 15 <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personopplysninger/fodselsnummer/>
- 16 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.36
- 17 NOU 2022:11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk. Norges offentlige utredninger. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Teknisk redaksjon. Oslo 2022. s.30
- 18 Postadressen varierer noe. Noen brev er adressert til Tregaardens Julehus, Nordpolen og Oslo.
- 19 Barnevernssaker har taushetsplikt på 100 år.
- 20 https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40/KAPITTEL_8#%C2%A7104

Kjære Julenisse

JEG HETER KASPER OG JEG ØNSKER
MEG TRANSFORMÆRS DET ER EN

DINOSAUR ROBOT DEN ER LIT STOR
JEG ØNSKER MEG OGSÅ

MONOPOLY JEG HAR SET AT DET
FINES FOR SELIE MONOPOLY

JEG ØNSKER MEG ~~LEGO~~ LEGO

JEG SKAL LANKE BORT ETTER
JULEN JEG SKAL TIL EQUADOR

DET SKAL BLI GØY

